

Література

1. Аранчій В. І., Зоря О. П. Фінансова стратегія в системі управління підприємством // Вісник Полтавської державної аграрної академії. — 2010. — № 2. — С. 156—159.
2. Веретенникова Г. Теоретичні засади процесу формування фінансової стратегії // Наука молода. — 2004. — № 2. — С. 15—19.
3. Горицкая Н. Финансовая стратегия: финансовые технологии /
4. Н. Горицкая // Финансовый директор. — 2005. — № 11. — С. 74—79.
5. Даценко Г. В. Теоретичні аспекти формування фінансової стратегії в системі регулювання діяльності підприємства / Г. В. Даценко // Вісник Хмельницького національного університету. 2009. — № 5 Т. 2. — С. 162—165.
6. Мицак О. В. Стратегія та мета фінансового менеджменту підприємства / О. В. Мицак // Український державний лісотехнічний університет. Збірник науково — технічних праць. — 2003. — № 13.1. — С. 216—218.
7. Плікус І. Й. Методичні підходи щодо розробки фінансової стратегії розвитку підприємства. Збірник наукових праць. Економіка: проблеми теорії та практики. — Дніпропетровськ: ДНУ, 2002. — № 159. — С. 90—99.
8. Фінансова стратегія в управлінні підприємствами: монографія /
9. Семенов А. Г., Єрнутава О. О., Перехрест Т. В. та ін. — Запоріжжя: КПУ, 2008. — 188 с.
10. Фінансова стратегія підприємства. Монографія / І. О. Бланк та ін. КНТЕУ — К.: 2009. — 147 с.

Стаття подана до редакції 13.10.2011

УДК 339.564

В. В. Черкасова, аспір. кафедри міжнародної торгівлі
ДВНЗ «Київський національний економічний
університет ім. Вадима Гетьмана»

ВПЛИВ ТОРГОВЕЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ НА КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЬ ЕКСПОРТУ

АНОТАЦІЯ. У статті висвітлено дослідження кореляції між вибором напрямку зовнішньої торговельної політики та експортної політики країни. На початку статті важливість такого дослідження описується. Приклади держав з різними режимами торгівлі і відповідно до цього різновиди експортно-імпорتنі політики розглядаються.

КЛЮЧОВІ СЛОВА: зовнішня торговельна політика, конкурентоспроможність експорту, протекціонізм, вільна торгівля.

АННОТАЦИЯ. В статье освещены исследования корреляции между выбором направления внешней торговой политики и экспортной политики страны. В начале статьи необходимость такого исследования описывается. Примеры стран с разными режимами

торговли и соответственно к этому разновидности экспортно-импортной политики рассматриваются.

КЛЮЧЕВЫЕ СЛОВА: внешняя торговая политика, конкурентоспособность экспорта, протекционизм, свободная торговля.

ANNOTATION: The article includes research of correlation between chosen external trade policy and Export policy of the state. In the beginning of the article the importance of such a research is described. Examples of states with different trade regime and accordingly export-import policy are examined..

KEY WORDS: External trade policy, competitiveness of export, protectionism, free trade.

Постановка проблеми. Знання засад торговельної політики країни має вагомe значення для осіб, які займаються саме експортною діяльністю з метою формування відповідної якості, кількості, асортименту експортних продуктів і пріоритетів експортної політики до обраної торговельної політики держави.

На рівні економічних союзів істотним є вивчення даного питання для створення союзу зі схожими засадами торговельної політики, а тому і схожою структурою експорту. Слід зазначити, що вивчення даного феномену необхідно не лише для проведення схожої, а саме узгодженої, експортної політики державами союзу. Також важливим фактором є прозорість інформації про дані параметри в середині окремих союзів, та про дані торговельної і експортної політики інших країн, з якими планується створити союз чи почати економічне співробітництво у ракурсі експорту-імпорту.

Для економістів і політологів важливим є розуміння механізму взаємодії параметрів торгової і експортної політики для кращого розуміння політико-економічних процесів у сфері економічного співробітництва.

Аналіз останніх джерел. Питання присвяченні торговельній політиці, конкурентоспроможності експорту та їх взаємозв'язку неодноразово досліджувалось в наукових працях. Серед вчених, які приділяли цим питанням увагу, можемо зазначити Белінську Я. В., Богомолова О. Т., Козака Ю. Г., Лук'яненко Д. Г., Макогона Ю. В. та багатьох інших.

Разом з тим, в економічній науковій літературі недостатньо уваги приділяється дослідженню особливостей взаємодії механізму торговельної політики країни та експорту, а саме: підвищенню конкурентоспроможності експорту з урахуванням специфіки вибору напрямку торговельної політики держави. Саме тому ця ситуація зумовлює необхідність і актуальність подальших досліджень в даному напрямку.

Постановка завдання. Метою статті є дослідити взаємозв'язок та вплив зовнішньоторговельної політики країн на конкурентоспроможність експорту.

Виклад основного матеріалу. Слід зазначити, що існує два основних підходи до торговельної політики держави: протекціонізм та вільна торгівля.

Під вільною торгівлею розуміють державну політику мінімального державного втручання в зовнішню торгівлю, що розвивається на основі вільних ринкових сил попиту та пропозиції. Під протекціонізмом — політику захисту внутрішнього ринку від іноземної конкуренції шляхом використання тарифних і нетарифних інструментів торгової політики [3, 79]. Стан економіки країни та вибір пріоритетних напрямів розвитку та інтеграції, а також відносини із країнами-партнерами можуть впливати на специфіку обрання того чи іншого обмеження в торговельній політиці країни.

В наші дні фритредерство виступає в новому вигляді — лібералізації торгівлі, що передбачає усунення митних і всіх інших перешкод переміщення між країнами товарів і капіталів. Це відповідає інтересам промислово розвинених держав, що володіють конкурентними перевагами, а також країн, що орієнтуються на експортну експансію як головне джерело свого економічного зростання. З іншого боку, політика імпортозаміщуючого індустріального розвитку, що проводиться сьогодні рядом держав, прагнучих здолати економічне відставання, зазвичай передбачає протекціоністські заходи відносно імпорту і заохочувальні — відносно експорту. [2, 106]

Від вибору напрямку торговельної політики залежить безпосередньо і рівень конкурентоспроможності експорту та імпорту в країні.

Захист внутрішнього ринку країни від імпорту призводить до безнадійного відставання товарів країни від аналогів зарубіжних країн як за ціною, так і за споживчими властивостями.

В сучасний період глобалізації закритий тип економіки може мати негативний вплив на економічний розвиток країни в цілому. Провідні країни світу використовують політику стимулювання конкуренції та експорту.

У зв'язку з цим створюються економічні угруповання з найближчими країнами-партнерами відповідно до певного регіону.

В світовій практиці існує великий досвід створення експортно-орієнтованої економіки. Зазначимо п'ять різновидів експортної орієнтації країни: експорт сировинних ресурсів, експортно-обробні зони, експорт складових частин, експорт готової споживчої продукції та експорт продукції з власними торговими марками.

Так експорт сировинних товарів є основним видом експорту країн, що розвиваються, а саме: для країн Африки, за винятком ПАР, цей вид експорту представляє майже всю структуру експорту, для країн Південно-Східної Азії займає близько половини загальної експортної структури. Слід зазначити, що лише в декількох країнах, таких як Китай, Південна Корея та Сінгапур частка сировинного експорту займає незначне місце.

Експортно-обробні зони виникають в країнах з дешевою робочою силою і в галузях, які вимагають значні трудові витрати при складанні нескладної продукції. Підприємства, що виробляють таку продукцію, як правило, належать іноземним інвесторам. Держави надають певні пільги для заохочення інвестицій у такі зони з метою вирішення проблем зайнятості місцевого населення та отримання іноземної валюти.

Експорт складових частин має на увазі виробництво і експорт складових частин продукції високотехнологічних галузей, таких, як автомобілебудування і електроніка. Експорт складових частин, головним чином, здійснюється в нових індустріальних країнах, таких як Південна Корея, Сінгапур, Тайвань. Кінцева збірка продукції відбувається в розвинених країнах. Особливістю експорт складових частин є те, що транснаціональні компанії контролюють підприємства в нових індустріальних країнах.

Експорт повністю готовою споживчою продукцією здійснюється місцевими компаніями, але дизайн, маркетинг, оптова та роздрібна торгівля контролюються великими закордонними компаніями з розвинених країн.

Експорт готової продукції з власними торговими марками (брендами) є заключним видом експорту продукції. Особливістю такого експорту є те, що компанії проникають на закордонні ринки з власними брендами. Південна Корея є яскравим прикладом цього: компанії цієї країни присутні на зарубіжних ринках з власними брендами в автомобілебудуванні та електроніці.

Варто зазначити, що важливим інструментом реалізації державної політики Китаю у галузі стимулювання національного експорту виробів з високим вмістом доданої вартості є Китайська корпорація страхування експортних кредитів (Sinasure). Зазначену Корпорацію створено за рішенням Держради КНР 18 грудня 2001 р. Це державна експортна кредитна агенція, що підтримує, насамперед, експорт машинотехнічної й високотехнологічної продукції китайського виробництва шляхом страхування експортних кредитів. Джерелом її капіталу є Фонд страхування експортних кредитів, що формується за рахунок державного бюджету. Основними функціями Корпо-

рації є: страхування коротко-, середньо- і довгострокових експортних кредитів, страхування китайських інвестицій за кордоном, надання гарантій, стягнення комерційної заборгованості, оцінка кредитоспроможності торгових партнерів тощо. [1, 124]

Одним із цікавих аспектів торговельної політики Китаю на 2008 рік було застосування експортних мит, скорочення податкових пільг з ПДВ, вимог ліцензування та інших торговельних заходів для того, щоб якщо не припинити, то хоча б обмежити експорт великої кількості товарів, що призводив до споживання значних природних ресурсів та енергії.

За останні декілька років Китай намагається дотримуватись політики лібералізації торгівлі і всіляко вдосконалити свою зовнішньоторговельну політику в особливості для покращення рівня конкурентоспроможності експорту.

Проте в цьому році Світова організація торгівлі залишилась незадоволеною ініціативою, реалізованою владою КНР щодо введення мита на експорт сировини. На думку представників СОТ, дані мита, що вже діють, є несумісними з умовами документа, що уможлиблюють приєднання до торговельної організації [4]. В цій ситуації можемо говорити про певні складнощі Китайської держави; разом з тим слід акцентувати увагу на тому, що Китай у сучасних умовах є країною, другою у світі за значимістю економіки. Країна сьогодні є явним лідером по виробництву таких ресурсів, як фосфати, золото, кадмій, залізняк, цинк, сіль і ін.

Досвід агресивної політики сприяння експорту, що проводилася одночасно із захистом від імпорту, має Південна Корея (1961—1973 рр.). Жорсткий контроль над торгівлею і обмінним курсом поєднувався з послідовною фінансовою і промисловою політикою. Торгова політика спрямовувалася на нарощування обсягів експорту і була досить нейтральною щодо його структури. Експортерів підтримували шляхом запровадження системи множинних валютних курсів, надання прямої фінансової допомоги, дозволу використовувати зароблену валюту на імпорт потрібних ім товарів, розширення можливостей брати кредити в іноземній валюті. Одночасно для корейських експортерів було встановлено послаблення імпортного контролю, надавалися тарифні пільги. [1, 124]

За останні роки ця країна все більше активно дотримується політики вільної торгівлі, про що може свідчити співпраця в розробці та підписанні договорів про вільну торгівлю з різними країнами світу. На сьогодні Південна Корея займає вагомe місце в світі за експортом.

Висновки. Провідні країни світу та країни, що розвиваються приділяють першочергове значення розвитку експорту та вдосконаленню його структури, адже експорт розглядається як динамічний фактор, за допомогою якого підтримується стійкий соціально-економічний розвиток країни. У статті було досліджено взаємозв'язок експортної і торговельної політики держави. Країни, у яких запроваджено режим вільної торгівлі, мають менше перешкод для розвитку експортної діяльності завдяки відсутній низці обмежень у формі тарифного і нетарифного регулювання. Саме цей режим найбільш придатний для експортоорієнтованих країн. Звичайно іноді держави вивозять у формі експорту природні ресурси, що призводить до уповільнення і занепаду економічного розвитку у довготривалій перспективі. Режим вільної торгівлі більш придатний для високорозвинених країн, що займаються експортом готової високореконкурентної і вигідної за ціною продукції і послуг. Політика протекціонізму необхідна для країн, які власними силами можуть задовольними попит внутрішнього ринку, але ще не змогли досягти того рівня конкурентоспроможності продуктів, який би зробив експорт вигідним для даної держави. Доречно зазначити, що саме для країн, які власними ресурсами задовольняють потреби внутрішнього ринку, необхідне поєднання режиму вільної торгівлі з механізмами протекціонізму з метою приведення товарів експорту до відповідності з якістю таких товарів за кордоном і проведення вигідних для держави експортних операцій у майбутньому. У ракурсі імпорту теж, є доцільним імпорт деяких товарів з метою задоволення потреб внутрішнього ринку товарами більш високої якості ніж власні. Отже, великого значення має дослідження залежності експортно-імпоротної структури і формування відповідного виду торговельної політики країни.

Література

1. *Белінська Я. В.* Стратегічні пріоритети, № 3(8), 2008 р. — 254 с.
2. *Богомолов О. Т.* Мировая экономика в век глобализации: Учебник/ О. Т. Богомолов. — М.: ЗАО «Издательство «Экономика», 2007. — 359 с.
3. *Козак Ю. Г., Лук'яненко Д. Г., Макогон Ю. В.* Міжнародна економіка : підручник / за ред. Ю. Г. Козака, Д. Г. Лук'яненка, Ю. В. Макогона ; М-во освіти і науки України. — 3-тє вид., переробл. та доповн. — К. : Центр учбової літератури, 2009. — 560 с.
4. Інформаційний сайт. // Чому ВТО протестує проти експортної політики Китаю? // — Електронний ресурс. — Режим доступу: www.profi-forex.org.

Стаття подана до редакції 11.10.2011